

**MUZEELE SĂTEȘTI
CU PROFIL ETNOGRAFIC
ÎN LUMINA LEGII
OCROTIRII PATRIMONIULUI
CULTURAL NAȚIONAL**

Raymonde Wiener

Între instituțiile culturale care au contribuit în ultimii ani la diversificarea și îmbogățirea vieții spirituale a satelor noastre, figurează și muzeele sătești. Atenția deosebită, pe care organele de stat o acordă păstrării tradițiilor populare, a stat la baza inițierii de către C.C.E.S. a acestor unități, pe care le-a susținut în continuare. Această inițiativă s-a bucurat, de altfel, de un larg răsunet între locuitorii satelor. Antrenați, de cele mai multe ori, de entuziasmul intelectualității sătești — învățători, profesori, directori de cămine culturale — doritori să salveze importante mărturii ale trecutului satului lor, locuitorii au contribuit, prin donații, la înființarea în multe zone ale țării, a unor unități muzeale sătești, variate ca profil și tematică.

Rod, adesea, și al unei inițiative spontane, — tocmai această spontaneitate a creat, pe plan național, unele situații destul de dificile — noile muzee nu erau întotdeauna sistematic concepute și organizate. Problemele generate de aceste deficiențe au stat adesea în centrul unor simpozioane, mese rotunde, consfătuiri și dezbateri, sau în centrul preocupărilor unor lucrători de muzeu. Cele mai importante chestiuni discutate se refereau la definirea noțiunii de muzeu sătesc, la tipurile acestor muzee, la metodologia organizării lor, la regimul lor de funcționare, la locul lor în sistemul de conservare a valorilor naționale, la locul lor în procesul educativ și la problema finanțării și deservirii lor.

Cu toate că discuțiile au fixat unele jaloane și au concretizat gama necesităților acestor muzee, pe plan central, situația lor nu a fost încă definitiv circumserisă. Astăzi, multe din aceste mici unități există fără a avea un statut juridic și lipsite de un statut de funcționare. Doar pentru unele cazuri izolate s-au fixat, local, norme directoare

**DIE VOLKSKUNDLICHEN
DORFMUSEEN
IM LICHT DES GESETZES
ZUM SCHUTZE DES NATIONALEN
KULTURPATRIMONIUMS**

Raymonde Wiener

Zu den Kulturinstitutionen, die innerhalb der letzten Jahre, zur Diversifizierung und Bereicherung des Geisteslebens unserer Dörfer beitragen, gehören auch die Dorfmuseen. Das besondere Augenmerk, das die Staatsorgane der Erhaltung bäuerlicher Überlieferung zukommen ließen, bildete den Ausgangspunkt für die Gründung durch den Rat für Kultur und sozialistische Erziehung auch später von ihm betreuter, derartiger Einheiten. In den Reihen der Landbewohner erfreute sich diese Initiative übrigens eines beträchtlichen Widerhalls. Hauptsächlich durch die Begeisterung einheimischer Intellektueller — Lehrer, Oberlehrer, Kulturheimdirektoren — mitgerissen, deren Trachten sich darauf richtete wertvolle Zeugen der Dorfvergangenheit zu retten, trug die Dorfbevölkerung durch Schenkungen zur Gründung einer Reihe von in Profil und Thematik, abwechslungsreicher dörflicher Museumseinheiten bei.

Häufig die Frucht eines spontanen Entschlusses, eine Tatsache, die im Landesmaßstab verschiedene Schwierigkeiten auslöste, erwiesen sich diese Museen nicht immer als systematisch aufgefaßt und organisiert. Die von diesen Mängeln bewirkten Situationen standen des Öftern im Mittelpunkt gewisser Symposien, Rundtischgespräche, Beratungen und Diskussionen oder es richteten verschiedene Mitarbeiter ihre Bemühungen auf deren Lösung. Die wichtigsten zur Diskussion stehenden Fragen bezogen sich auf die Definition des Begriffes Dorfmuseum an sich, auf die Typen derartiger Museen, die zu ihrer Anlage benutzte Methodik, ihr Funktionsregime, auf den ihnen, innerhalb des Konservierungssystems nationaler Werte zustehenden Platz und auf ihre Stellung im Erziehungsprozeß, ihre Finanzierung und Betreuung.

Ogleich solche Diskussionen gewisse Maßstäbe festlegten und die Skala der Bedürfnisse derartiger Museen klarstellten, gelang es keineswegs deren Lage auf zentraler Ebene endgültig zu klären. So gibt es heute mehrere solche kleine Einheiten, die weder über einen Rechts- noch über einen Funktionsstatus verfügen. Bloß für gewisse, vereinzelte Fälle legte man auf Lokalebene Direktivnormen für die Abwicklung ihrer Tätigkeit fest.

ale desfășurării activității lor. O consecință a acestor stări de lucruri a fost și înființarea unor unități muzeale în mediul rural, fără a se cunoaște exact, de către inițiatori, principiile care trebuie să stea la baza unei asemenea acțiuni.

Deși muzeele sătești din județul Sibiu au fost înființate conform unor tematici, incluzând un mesaj și un conținut de idei, deoarece prin grija permanentă a C.J.C.E.S. ele s-au bucurat de asistența specialiștilor din Muzeul Brukenthal, chiar și în cadrul acestor muzee au rămas deschise numeroase probleme, generate, în primul rând, de faptul, că nici ele nu au fost incluse, cu toate drepturile și îndatoririle ce decurg de aici, în rețeaua muzeelor oficiale. Din această cauză, la muzeele județului nostru, activitatea curentă nu a demarat potrivit așteptărilor. Desigur, există excepții de la această afirmație, dar numai acolo unde entuziasmul organizatorilor locali s-a dovedit de durată, coroborat fiind de un interes și de o dăruire pentru noul muzeu și, în general, pentru cultura populară. Cităm, în special, în acest context, cazul muzeelor Galeș și Sibiel.

Este fapt cunoscut și subliniat de repetate ori de către forurile competente, că județul Sibiu are rețeaua printre cele mai bogate și, din punct de vedere tematic, cele mai bine constituite muzee sătești din țară. Acțiunea de înființare a acestor muzee, ca o formă de manifestare a dragostei și stimei pentru trecutul poporului, se înscrie pe linia unor destul de vechi tradiții. Din sec. XIX — începutul sec. XX, intelectualitatea din Transilvania, însuflețită de ideea ființei naționale și în cadrul luptei pentru afirmarea acesteia, a cultivat cunoașterea trecutului, a folclorului și artei populare românești, prin muzeul, expozițiile, manifestările folclorice, monografiile inițiate de societatea ASTRA. Arta populară săsească a intrat și ea, concomitent, în sfera preocupărilor intelectualității, după cum dovedește înființarea și activitatea societății: „Verein für siebenbürgische Landeskunde“.

Cele zece muzee sătești ale județului Sibiu, ale căror colecții au fost înființate între anii 1935, (Poiana Sibiului) și 1971, au reușit, prin tematicile lor, să illustreze ceea ce este mai reprezentativ pentru zona Mărginimii și a celorlalte sate din jur, subliniind caracteristicile fundamentale ale localităților în care ființază ele.

— Muzeul din Poiana Sibiului ilustrează ocupația de bază tradițională a locuitorilor: păstori-

Infolge der Tatsache, daß man über keine vorausgegangenen Beispiele verfügte, kam es zur Gründung solcher Museen, ohne Aussicht auf späteres Wirken, mangelte es doch den Anregern an der Kenntnis derartigen Aktionen zugrundeliegenden Prinzipien.

Obgleich die Museen des Kreises Sibiu anhand von Thematiken zustande gekommen sind, die eine Aussage und einen Ideengehalt einschließen, vor allem da sie sich, aufgrund der Förderung durch das Kreiskomitee für Kultur und sozialistische Erziehung, einer ständigen Betreuung durch Fachkräfte des Brukenthalmuseums erfreuten, blieben, selbst in diesem Falle, zahlreiche Fragen unbeantwortet, die vor allem auf der Tatsache beruhen, daß auch diese nicht dem Netz öffentlicher Museen angegliedert wurden, mit allen sich daraus ergebenden Rechten und Pflichten. Davon ausgehend, entfaltete sich die laufende Tätigkeit in den Dorfmuseen unseres Kreises nicht immer den Erwartungen entsprechend. Natürlich gibt es auch Ausnahmen, doch nur dort, wo die Begeisterung der einheimischen Veranstalter vorhielt und von einem Interesse und einer gewissen Hingabe für das neue Museum und für die Volkskultur im allgemeinen begleitet war. In diesem Zusammenhang lassen sich besonders die Museen von Galeș und Sibiel erwähnen.

Die Tatsache, daß Sibiu über ein Netz von Dorfmuseen verfügt, die zu den reichsten und in thematischer Hinsicht, zu den am besten zusammengestellten derartigen Institutionen gehören, ist bekannt und wurde wiederholtermaßen von den zuständigen Stellen hervorgehoben. Die Gründungsaktion dieser Museen reiht sich einer verhältnismäßig alten, dem XIX. und dem Beginn des XX. Jh. angehörenden Überlieferung ein, als die transilvanischen Intellektuellen, vom Gedanken nationalen Wesens beseelt und im Rahmen des zu seiner Behauptung geführten Kampfes, die Kenntnis der Vergangenheit, der rumänischen Folklore und Volkskunst durch Museen, Ausstellungen, Folkloredarbietungen, durch die ASTRA-Gesellschaft angeregte Dorfmonographien förderten. Die sächsische Volkskunst rückte desgleichen ins Blickfeld der Intellektuellen jener Zeit, wie die Gründung und Tätigkeit des „Vereins für siebenbürgische Landeskunde“ beweist. Somit folgt die Gründung gewisser Dorfmuseen innerhalb unseres Kreises tatsächlich der Überlieferung, als eine Form der Liebe und Ehrerbietung für die Vergangenheit des Volkes dieser Landstriche und als Ausdruck des Nationalstolzes.

Es gelang den zehn Dorfmuseen des Kreises, deren Sammlungen zwischen 1935 (Poiana Sibiului) und 1971 zustandekamen, anhand ihrer Thematik das zu veranschaulichen, was für das Gebiet der Mărginime und die umliegenden Dörfer repräsentativ erscheint, und die Grundkennzeichen der Ortschaften, die sie beherbergen, hervorzuheben.

— So illustriert das Museum von Poiana Sibiului die überlieferte Grundbeschäftigung der Be-

Fig. 1. Casă veche de locuit — Muzeul sătesc Galeș

Abb. 1. Altes Bauernhaus — Dorfmuseum in Galeș

Fig. 2. Colț de interior — Muzeul sătesc Galeș

Abb. 2. Blick in die Wohnstube — Dorfmuseum in Galeș

— reprezentat printr-o gamă bogată de unelte, vase și obiecte specifice gospodăriei pastorale; tehnicile agriculturii de munte sînt reprezentate prin instrumentarul specific.

— Muzeul din Galeș, cu o temă similară, îmbogățește reprezentarea repertoriului îndeletnicirilor caracteristice, prin obiecte legate de meșteșugurile practicate în sat. Materiale reprezentative ilustrează agricultura, creșterea vitelor, albinăritul, pomicultura, culesul din natură, precum și diversele meșteșuguri: timplăritul, olăritul, cojocăritul, producția pălăriilor și pieptenilor. Muzeul este completat printr-un sector în aer liber, care conține casa datată din 1848, în care se redă modul de viață a locuitorilor satului în sec. XIX — XX, și o stîină cu două încăperi din munții Săliștei, datată 1866 și conținînd, ca exponate, un bogat instrumentar pastoral.

— Muzeul din Rășinari, pe lângă cîteva jaloane făcînd istoricul comunei, prezintă ocupațiile caracteristice ale locuitorilor: agricultura, păstoritul, culesul din natură, și, în ultimul rînd, meșteșugurile: cojocăritul, dogăritul, fierăritul, luminăritul. Sînt ilustrate, apoi, industria casnică, portul local, mobilierul, interiorul specific acestei comune.

— Muzeul din Gura Riului conține un interior local specific sec. XIX ca și produse ale industriei casnice textile, care a cunoscut aici o deosebită înflorire.

— Muzeul din Boița, expoziția memorială „Gheorghe Lazăr“ din Avrig și Muzeul etnografic și memorial „Badea Cîrțan“, din Cîrțișoara, au un profil mixt, istoric și etnografic. La Cîrțișoara, expoziția propriu-zisă reprezintă industriile meșteșugărești locale: ceramica și sticlăria, ca și tradiționala activitate artistică de aici — icoanele pe sticlă. O încăpere este dedicată personalității lui Badea Cîrțan și conține, pe lângă alte exponate, și o parte a bibliotecii cărturarului țaran. În plus, muzeul include o casă țărănească din sec. XIX-lea, caracteristică arhitecturii populare locale și modului de organizare a interiorului.

— Casa-muzeu din Cristian și muzeul din Cisnădioara sînt consacrate modului de viață și creației artistice a populației săsești. Casa-muzeu din Cristian ilustrează o gospodărie țărănească din sec. XIX-lea, prima jumătate a sec. XX, evidențiind specificul local al populației germane prin obiecte specifice ale gospodăriei săsești, alături de acela al landlerilor. Uneltele legate de industria casnică textilă: războiul de țesut, furcile și roțile

wohner; die Schafhaltung -- dargestellt anhand einer reichen Skala von Geräten, Behältern und für die Pastoralwirtschaft spezifischen Gegenstände, wobei die Techniken des montanen Ackerbaus, durch entsprechende Gerätschaften veranschaulicht werden.

— Das Museum von Galeș, einer ähnlichen Thematik gewidmet, rundet die Darstellung der kennzeichnenden Betätigungen durch eine Reihe von Gegenständen ab, die den im Dorfe ausgeübten Gewerben angehören. Repräsentatives Material veranschaulicht den Ackerbau, die Viehzucht, die Bienenzucht, den Obstbau, das Sammeln von Naturprodukten, wie auch verschiedene Gewerbe: Schreinerei, Töpferei, Kürschnerei, Hutmacherei und Wollkratzenanfertigung.

Eine Freilichtabteilung, deren Hauptattraktion ein 1848 datiertes Bauernhaus bildet, ergänzt das Museum. Ersteres gibt die Lebensbedingungen der Dorfbewohner während des XIX. und XX. Jh. wieder. Dazu kommt eine aus dem Jahre 1866 stammende Zweiraumsennhütte, deren Exponate eine Fülle von Hirtengerät umfassen.

— Das Museum von Rășinari stellt, von einigen Hinweisen auf die Geschichte der Gemeinde abgesehen, die kennzeichnenden Beschäftigungen ihrer Bewohner dar und zwar: den Ackerbau, die Schafhaltung, das Sammeln von Naturprodukten und schließlich gewisse Gewerbe: die Kürschnerei, die Böttcherei, das Schmiedegewerbe, die Wachszieherei. Außerdem werden die Hausindustrie, die heimische Tracht, das Mobiliar und die für diese Gemeinde spezifische Bauernstube veranschaulicht.

— Das Museum von Gura Riului enthält eine, das XIX. Jh. kennzeichnende Bauernstube, dazu Erzeugnisse der bäuerlichen Textilverarbeitung, die hier eine besondere Blüte erlebte.

— Das Museum von Boița, die „Gheorghe Lazăr“-Gedenkausstellung aus Avrig und das Volkskunde- und „Badea Cîrțan“-Gedenkmuseum aus Cîrțișoara weisen ein Mischprofil auf und sind gleichzeitig der Geschichte und der Volkskunde gewidmet, wobei in Cîrțișoara die eigentliche Ausstellung die einheimischen Gewerbe darstellt, und zwar: die Töpferei und die Glasbläserei, wie auch die hier heimische Kunst der Hinterglasmalerei. Ein Raum ist der Persönlichkeit Badea Cîrțans gewidmet und enthält neben anderen Exponaten auch einen Teil der Bibliothek dieses bäuerlichen Bibliophilen. Dazu enthält das Museum noch ein, dem XIX. Jh. angehörendes Bauernhaus, das den Hausbau der Zone und die Stubeneinrichtung veranschaulicht.

— Das Museums-Haus von Cristian und das Museum von Cisnădioara sind der Lebensweise und dem künstlerischen Schaffen der sächsischen Bevölkerung gewidmet. Das Museums-Haus von Cristian veranschaulicht ein Bauerngehöft aus dem XIX. und vom Beginn des XX. Jh., indem es das lokale Spezifikum der deutschen Bevölkerung durch eigentümliche Inventarstücke des sächsischen Gehöfts, neben jenen der Landler, darstellt. Zu sehen sind Geräte und Werkzeuge der Textil-Hausindustrie: ein Webstuhl, Spinnrocken

Fig. 3. Colț de interior săsesc — Casa muzeu Cristian

Abb. 3. Sächsische Stube im Bauernhaus-Museum in Cristian

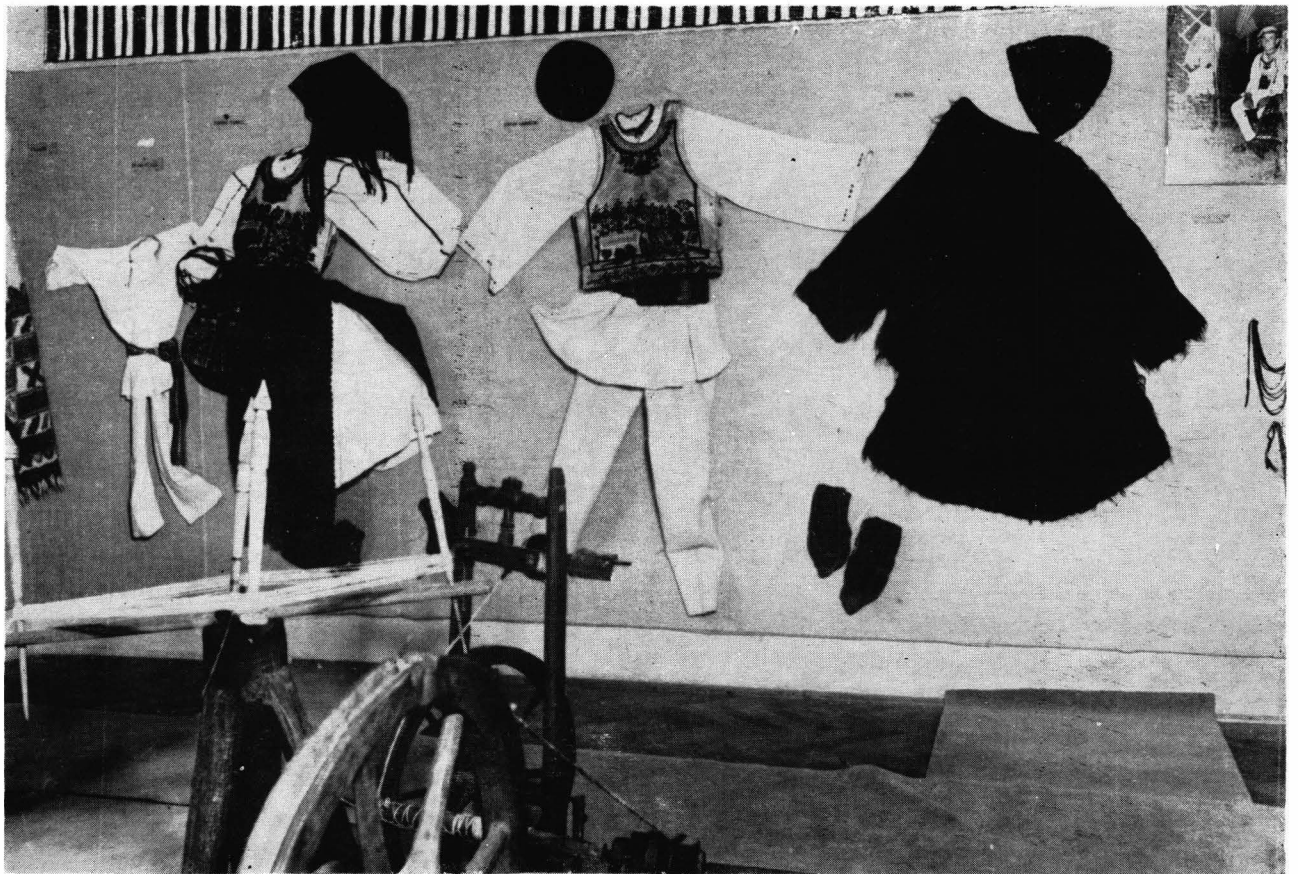

Fig. 4. Aspect din Muzeul sătesc — Avrig

Abb. 4. Aspekt aus dem Dorfmuseum in Avrig

de tors, hechele, vîrtelnițe, ca și cele legate de agricultură: diferite tipuri de pluguri, furcile de lemn, rișnițe, îmblăciile expuse în „casa din apoi”; și micul pavilion din curtea gospodăriei, conferă o imagine destul de sugestivă a ocupațiilor locuitorilor din Cristianul de altădată. Muzeul din Cisnădioara prezintă, pe genuri, principalele ramuri ale creației populare specifice satului și zonei, ca și produsele din sudul Transilvaniei care au circulat în acest sat.

— Muzeul din Sibiel este dedicat, în mod principal, artei icoanelor pe sticlă și cuprinde o bogată colecție, piesele cele mai vechi datînd din 1806 și 1807; unele lucrări sînt semnate de Savu Moga și Matei Timforia.

Pentru a rezuma, se poate concluda, din cele de mai sus, că muzeele din jud. Sibiu îmbrățișează o tematică relativ largă, determinată de specificul localităților, în corelație cu aspectele definitorii ale zonei. Ele formează, de fapt, un ansamblu ale cărui componente corelate dau o imagine cel puțin reprezentativă, dacă nu completă, a culturii materiale din mediul rural al județului.

Pentru ca aceste unități muzeale să nu rămînă însă niște creații înghețate, doar cu rol de spațiu de depozitare a unor obiecte, mai mult sau mai puțin valoroase, ele vor trebui, împreună cu celelalte muzee mari, dar, bineînțeles, raportat la posibilitățile lor, să îndeplinească funcțiile specifice ale muzeului contemporan. În cazul muzeelor sătești considerăm că aceste funcții sînt:

- cercetare = depistare;
- teaurizare = conservare;
- valorificare = educație.

CERCETARE — DEPISTARE: Bineînțeles că muzeele sătești nu pot și nu trebuie să devină „institute de cercetare”; funcția de cercetare trebuie înțeleasă aici în primul rînd în corelație cu cea de depistare. Rolul lor ar consta, în primul rînd, în cercetarea patrimoniului virtual al localității, în vederea completării colecției muzeale, dar și pentru descoperirea și semnalarea unor piese, eventual de valoare națională, care în urma prevederii Legii patrimoniului, vor trebui sesizate și, eventual, predate unor instituții de teaurizare a valorilor, în cazul în care muzeul local nu poate avea condiții de conservare și securitate, conform normelor.

După cîte știm, astăzi, în satele noastre, mai există bogății nenumărate, piese reprezentative de cultură și artă țărănească, și care, fiind în proprietatea unor oameni ce nu le cunosc importanța și valoarea, sînt amenințate de degradare și dis-

und -räder, Hecheln, Haspeln und daneben Ackergerät: verschiedene Pflugtypen, Holzforken, Handmühlen und Dreschflegel, allesamt in der „Kammer“ oder in dem im Hof befindlichen Pavillon ausgestellt, was zu einem verhältnismäßig aufschlußreichen Bild der Beschäftigungen der Bewohner der Ortschaft Cristian, von Anno dazumal führt. Das Museum von Cisnădioara dagegen stellt die wichtigsten Zweige des, diese Ortschaft und Zone kennzeichnenden Volksschaffens sowie die in Südtranssilvanien verbreiteten und auch in dieser Ortschaft belegten Erzeugnisse, nach Sachgruppen geordnet, aus.

— Das Museum von Sibiel ist vor allem der Kunst der Hinterglasikonen gewidmet und umfaßt eine reiche Sammlung, deren älteste Stücke 1806 und 1807 datiert sind, wobei einige der Stücke von Savu Moga und Matei Timforea signiert sind.

Um kurz zusammenzufassen, läßt sich aufgrund des Obengesagten der Schluß ziehen, daß die Museen des Kreises Sibiu eine verhältnismäßig weite Thematik umfassen, die vor allem durch das Spezifikum der Ortschaften, verbunden mit bestimmenden Aspekten des Gebiets, zustandekommt. Tatsächlich bilden sie ein geschlossenes Ganzes, dessen untereinander verbundene Glieder ein, zumindest repräsentatives, wenn nicht vollständiges Bild der Sachkultur des ländlichen Milieus des Kreises zu bieten vermag.

Um zu bewirken, daß diese Museumseinheiten nicht eingefrorene Schöpfungen bleiben, d. h. bloß mit der Bestimmung eines Magazinraumes für mehr oder weniger wertvolle Gegenstände, müssen sie zusammen mit den übrigen großen Museen, natürlich unter Rücksichtnahme auf die bestehenden Möglichkeiten, die spezifischen Funktionen des zeitgenössischen Museums zu erfüllen suchen. Und zwar betrachten wir als Funktionen der Dorfmuseen:

- Forschen = Entdecken von Werten
- Anhäufen = Konservieren
- Auswerten = Erziehen

FORSCHEN — Entdecken: Selbstverständlich können und sollen Dorfmuseen nicht zu „Forschungsinstituten“ umgewandelt werden. Vielmehr muß hier die Forschungsfunktion vor allem im Zusammenhang mit dem Ausfindigmachen aufgefaßt werden. Ihre Rolle bestände also vor allem in der Erforschung des vorhandenen Bestands der Ortschaft, zum Zwecke einer Vervollständigung der Museumssammlungen und, von Fall zu Fall, der Entdeckung und Meldung gewisser Stücke von vermutlichem Landeswert, die aufgrund des Patrimoniumsgesetzes gemeldet und unter Umständen gewissen Institutionen übergeben werden, zu deren Befugnissen die Aufbewahrung hoher Werte gehört, was im Falle zutrifft, wo das Ortsmuseum nicht über die den Normen entsprechenden Konservierungs- und Verwahrungsbedingungen verfügt.

Wie bekannt, beherbergen unsere Dörfer noch ungezählte Reichtümer, repräsentative Stücke bäuerlicher Kultur und Kunst, die im Besitz von Personen, die sich ihrer Bedeutung und ihres Wertes nicht bewußt sind, zu Verfall und Zerstörung

trugere. Nu arareori am întâlnit piese de mobilier pictat, despicat ca lemne de foc, icoane pe sticlă, aruncate în fundul șurii sau în podul grajdului și splendide țesături de lână, destrămate pentru reutilizarea materialului etc.

TEZAURIZARE — CONSERVARE: Completarea colecțiilor prin donații sau achiziții să se facă în baza unui plan dinainte stabilit, rezultat din cunoașterea patrimoniului virtual al localității și avându-se în vedere o reprezentare exhaustivă a unora din fenomenele caracteristice localității, abordate de muzeu. Pe de altă parte, trebuie realizată sarcina, de primă importanță pentru orice muzeu, de a asigura condițiile de depozitare, microclimatică și de iluminat, care să nu afecteze starea de conservare a obiectelor. Deoarece muzeele sătești nu vor putea împlini necesitățile de restaurare, piesele ce necesită asemenea intervenție vor trebui semnalate forurilor județene aferente.

VALORIFICARE — EDUCAȚIE: Expoziția muzeală sătească trebuie organizată în baza unei tematicii precise, cu ajutorul specialiștilor dintr-un muzeu județean sau central, cu profil similar. În cazul unei organizări corespunzătoare, funcția sa educativă va fi realizată pe două căi:

a) educație directă prin formele obișnuite ale muncii cu publicul: ghidaje, acțiuni cu tineretul în cadrul muzeului (bineînțeles, fără a afecta piesele de muzeu), adunări pionieresti, lecții, cercuri, conferințe cu proiecții etc.

b) mai importantă ar fi însă, după părerea noastră, în cazul acestor muzee, funcția educativă indirectă, ea fiind de natură afectivă și nefiind suplinită sau dublată de mijloacele mass-media; este vorba de existența în sat, însăși a muzeului, cu expoziția și activitățile sale, care va acționa asupra mentalității locuitorilor, făcându-i să înțeleagă necesitatea păstrării, în bune condițiuni, a obiectelor de cultură și artă tradițională a căror valoare le va fi confirmată și făcută inteligibilă.

În cazul în care muzeul sătesc se află într-o localitate de pe un traseu turistic, munca educativă va avea o amploare mai mare pe orizontală; în satele izolate, munca va trebui dusă mai mult vertical, în adincime.

Cele de mai sus reprezintă, de drept și de fapt, condiții sine qua non ale viabilității și eficienței unui muzeu sătesc. În situația actuală a muzeelor sătești, despre care încă nu se știe cărei instituții aparțin din punct de vedere juridic, cine trebuie să le deservească, cine le va finanța și de cine vor fi îndrumate permanent, din punct de vedere științific, aceste condiții, firește, nu pot fi îndeplinite, oricâte eforturi s-ar fi depus și s-ar mai depune.

verurteilt sind. Nicht selten stießen wir auf zu Brennholz zerhacktes, bemaltes Mobiliar, in irgendeinen Scheunenwinkel geworfene HINTERGLASMA-
lereien und wunderschöne Wollwebereien, die man zerschleibt, um den Rohstoff zu verwerten u.a.m.

SAMMELN-KONSERVIEREN: Die Ergänzung der Sammlungen soll aufgrund eines vorher festgelegten Plans vor sich gehen, der auf der Kenntnis des vorhandenen Patrimoniums der Ortschaft beruht, wobei man eine erschöpfende Darstellung gewisser, vom Museum berührter, die Siedlung kennzeichnender Erscheinungen vor Augen haben muß.

Andererseits gilt es eine Hauptaufgabe zu erfüllen, die für jedes Museum gültig ist, nämlich entsprechende Aufbewahrungsbedingungen, was das Klima und Licht anbetrifft, zu schaffen, die den Erhaltungszustand der Sammlungen nicht ungünstig beeinflussen. Da Dorfmuseen die an sie gestellten Restaurierungsansprüche nicht zu erfüllen vermögen, ist es wohl notwendig, Gegenstände, die derartiger Eingriffe bedürfen, den betreffenden zuständigen Stellen auf Kreisebene zu melden.

AUSWERTUNG-ERZIEHUNG: Ländliche Museumsausstellungen sollen ausschließlich aufgrund einer genau umrissenen Thematik und unter Hinzuziehen von Fachkräften aus Kreis- oder Zentralmuseen gleicher Ausrichtung angelegt werden. Im Falle des Zustandekommens einer derartigen Ausstellung läßt sich deren erzieherische Aufgabe auf zwei Arten verwirklichen:

a) unmittelbare Erziehung, aufgrund üblicher Formen der Publikumsarbeit: Führungen, für die Jugend bestimmte Aktionen (natürlich ohne die Museumsgegenstände zu beanspruchen), Pioniersammlungen, Zirkel, Lichtbildvorträge usw., usf.

b) Wichtiger jedoch erscheint uns im Falle dieser Museen deren indirekte Erziehungsfunktion, die affektiver Natur ist und keine Ergänzung oder Begleitung durch Massmedien hat. Es handelt sich um das Bestehen an sich des betreffenden Museums im Dorfe, mit seiner Ausstellung und seinem Wirken, das sich auf die Mentalität der Dorfbewohner auswirkt und ihnen den Gedanken einer Notwendigkeit vermittelt, Gegenstände überlieferter Kultur und Kunst, unter besten Bedingungen aufzubewahren, wodurch ihr Wert Bestätigung findet und erfaßt wird.

Findet sich das Dorfmuseum in einer an Fremdenverkehrsstrassen gelegenen Ortschaft, entfaltet sich die Erziehungsarbeit mehr auf Horizontal-, in abgelegenen Siedlungen dagegen, mehr auf Vertikalebene und in die Tiefe vordringend.

Das bisher Gesagte bildet, de jure und de facto, Voraussetzungen, ohne deren Erfüllung, die Lebensfähigkeit und Zweckdienlichkeit eines Dorfmuseums in Frage gestellt ist. Bei der gegenwärtigen Lage der Dorfmuseen jedoch, in deren Fall man immer noch nicht weiß, welcher Stelle sie rechtmäßig unterstellt sind, wer sich um sie kümmern, sie finanzieren und in wissenschaftlichem Sinne anleiten müßte, lassen sich solche Voraussetzungen kaum erfüllen, so groß auch die Mühe ist, die man anwandte oder anwendet.

Dintre problemele enumerate mai sus, cea mai ușor de rezolvat este aceea a îndrumării de specialitate, care — poate — trebuie să revină oficiilor județene ale P.C.N. și muzeelor de profil. Celelalte chestiuni, după cum se poate deduce și din modul cum au decurs lucrurile pînă în prezent, sînt mult mai dificile. Pentru a cita cîteva exemple, din experiența de pînă acum la nivelul județului Sibiu:

— Casa-muzeu din Cristian, construcție importantă și arhitectonic, datînd din sec. XVII, n-a putut fi multă vreme reparată, deși conservarea obiectelor muzeale valoroase necesita urgent intervenția; din punct de vedere legal, nu s-a putut organiza finanțarea lucrărilor. Clădirea a fost proprietatea C.A.P. — Cristian, dar se afla în pretinsa folosință a Consiliului popular local.

— Deoarece încăperea, atribuită inițial muzeului de la Gura Rîului, a fost afectată, ulterior, unui atelier oarecare, deși fusese reparată și amenajată pentru expoziție, prin munca voluntară a cadrelor didactice, obiectele colecției, un număr de cca. 1100 piese procurate prin donații, au stat multă vreme depozitate. Abia după insistențele repetate ale C.J.C.E.S. i s-a atribuit muzeului un nou local, de către Consiliul popular.

— Muzeul din Cîrțișoara, deschis în mod festiv în anul 1968, a stat pe urmă multă vreme închis, deoarece nu se găsea nimeni care să-l deservească. Formal fusese dat pe rînd în grija directorului școlii, al Căminului cultural, care însă, prin funcții erau supraaglomerati.

Exemplele ar mai putea continua, dar cauza care a determinat aceste întîmplări este una comună.

Pentru a evita pe viitor asemenea situații, la înființarea unui muzeu, trebuie, în mod absolut necesar, să se pornească de la crearea unei baze materiale și organizatorice:

A) Existența unui local corespunzător cerințelor de conservare: posibilitate de încălzire, iluminat electric, asigurarea securității colecțiilor — să conțină un spațiu suficient de expunere și, cel puțin, un spațiu minim de depozitare. Localul să fie atribuit muzeului în mod definitiv, printr-o decizie a forurilor locale competente.

B) Dacă din punct de vedere organizatoric-funcțional, muzeele sătești sînt îndrumate de C.J.C.E.S., iar din punct de vedere științific și muzeotehnic de către O.J.P.C.N. și de muzeele de profil din județ, rezolvarea problemelor financiare și administrative trebuie găsită la fața locului. Cea mai

Von den angeführten Fragen erscheint jene der fachlichen Anleitung am leichtesten zu verwirklichen, wobei sie unzweifelhaft den Kreisämtern des Nationalen Kulturpatrimoniums und den Museen zukommen sollte und müßte. Die übrigen Fragen sind, wie sich auch anhand der Art und Weise, wie die Dinge bisher liefen, erkennen läßt, wesentlich schwieriger zu lösen. Dazu einige Beispiele aus der bisher im Kreise Sibiu gesammelten Erfahrung:

— Das Museumshaus von Cristian, ein auch in architektonischer Hinsicht wertvolles Gebäude aus dem XVII. Jh., konnte lange Zeit hindurch nicht instandgehalten werden, obgleich der Erhaltungszustand der wertvollen Sammlungsgegenstände dringende Eingriffe erforderte. Der Grund dafür: es fehlten die rechtlichen Handhaben zu einer Finanzierung der Arbeiten. Das Gebäude gehört der Landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaft LPG Cristian, befand sich jedoch angeblich im Ausbeutungsbereich des Gemeindevolksrats.

— Da die ursprünglich dem Museum von Gura Rîului zugewiesenen Räumlichkeiten eine neue Bestimmung als Werkstätte irgendwelcher Art erhielten, obgleich man Reparaturen ausgeführt hatte und mit Hilfe freiwilligen Arbeitsdienstes der Lehrkräfte eine Ausstellung eingerichtet worden war, blieben die etwa 1100 aus Schenkungen stammenden Sammlungsgegenstände lange Zeit ungenutzt und lediglich auf wiederholtes Betreiben des Kreisrats für Kultur und sozialistische Erziehung, gelang es vom Volksrat ein neues Lokal zu erwirken.

— Das im Jahre 1968 in festlichem Rahmen eröffnete Museum von Cîrțișoara blieb lange Zeit geschlossen, da sich niemand zu seiner Bedienung fand. Rein formell war die Ausstellung naheinander dem Schul- bzw. dem Kulturheimdirektor anvertraut worden, die jedoch beide durch ihre Amtsbefugnisse bereits überbeansprucht waren.

Beispiele ließen sich noch zahlreiche anführen, die Ursache jedoch, die all diesen Fällen zugrundeliegt, ist die Gleiche.

Um für die Zukunft derartigen Situationen vorzubeugen, muß man bei der Gründung von Museen unbedingt von der Schaffung einer materiellen und organisatorischen Grundlage ausgehen:

A) Das Vorhandensein eines den Konservierungsbedürfnissen entsprechenden Lokals: Heizmöglichkeit, elektrisches Licht, Gewähr für die Sicherheit der Sammlungsbestände — Vorhandensein entsprechender Ausstellungsräume und eines Mindestraums für Aufbewahrungszwecke. Besagte Räumlichkeiten sollen dem Museum endgültig, aufgrund entsprechender Verfügungen der zuständigen Stellen, zugewiesen werden.

B) In organisatorisch-funktioneller Hinsicht werden die Dorfmuseen durch das Kreiskomitee für Kultur und sozialistische Erziehung, in wissenschaftlicher und museotechnischer Hinsicht dagegen durch das Kreisamt für das nationale Kulturpatrimonium und die Museen des Kreises angeleitet. Die Lösung der finanziellen und ver-

bună formulă ar fi, credem, afilierea lor la o instituție locală — școala, sau la un organ de administrație locală, Consiliul popular local, în planul de muncă anual și în bugetul căruia să fie incluse acțiunile prevăzute de muzeu și cheltuielile acestuia, urmărindu-se, din punct de vedere administrativ-financiar, și rezolvarea lor.

C) Munca, în cadrul muzeului, trebuie să revină în sarcina unei persoane precis stabilite, indiferent dacă aceasta este angajată numai pentru aceasta sau dacă îndeplinește aceste sarcini în cadrul activității extra-școlare (dacă este vorba de învățător sau profesor) și care, eliberat de alte munci, să fie tras la răspundere pentru munca depusă.

Abia după clarificarea acestor probleme de bază — bineînțeles, în cazul preexistenței unei colecții corespunzătoare și a unui patrimoniu virtual interesant — se poate trece la organizarea unui muzeu — chiar sătesc.

Deoarece însă, așa cum a dovedit experiența, comunitatea sătească înțelege de cele mai multe ori că organizarea unui muzeu se confundă cu colectarea de piese muzeale — acțiune desigur esențială, dar nu suficientă —, considerăm stringent necesară întocmirea unui regulament privind înființarea, organizarea și funcționarea muzeelor sătești. Ne referim doar la muzeele sătești cu caracter etnografic, pe care le considerăm, prin natura lor, mai viabile și putând realiza salvarea multor piese, altfel expuse dispariției. Regulamentul ar trebui să fixeze, pe lângă sarcinile principale ale muzeului și, eventual, forma lui de organizare (colecție muzeală, casă muzeu, muzeu sătesc etc.) și condițiile obligatorii pentru înființarea unui asemenea muzeu, ca și obiectivele muncii acestuia.

În cazul în care, cadrul organizatoric necesar dezvoltării muzeelor sătești cu caracter etnografic ar fi creat în mod corespunzător, ele ar putea îndeplini, după cum am arătat, un rol important, reeșit din indicațiile Legii patrimoniului cultural național. Iar în contextul transformărilor rapide, uneori explosive, ce se prefigurează în „Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”, pentru satele țării noastre, fixarea, în cadrul unei gospodării-muzeu sau a unei case muzeu sau printr-o instalație conservată „in situ”, cu funcție de muzeu, la un anumit moment din dezvoltarea vieții unor localități, va câștiga o deosebită însemnătate, căci este imposibil ca muzeele județene sau centrale să surprindă și să fixeze toate aspectele vieții micilor localități cu profil propriu.

Pe de altă parte, fiind vorba despre aspecte pe cale de dispariție, conservarea lor pe plan muzeal

waltungsmäßigen Fragen muß an Ort und Stelle gefunden werden. Die beste wäre, unserer Meinung nach, das Museum einer einheimischen Schulinstitution anzugliedern, oder einem lokalen Verwaltungsorgan, wie etwa dem Volksrat, in dessen Arbeitsprogramm und Haushaltsplan die vom Museum vorgesehenen Aktionen und Ausgaben vorgesehen werden müßten, wobei auch deren Verwirklichung und Lösung in administrativ-finanzieller Hinsicht überwacht wird.

C) Die Betreuung des Museums muß ihrerseits zu den Aufgaben einer genau bestimmten Person gehören, unabhängig davon, ob diese eigens dazu angestellt wurde oder diese Aufgaben im Rahmen außerschulischen Wirkens ausübt (soweit es sich um Lehrkräfte handelt) und somit, von anderen Verpflichtungen befreit, für ihre Tätigkeit verantwortlich.

Lediglich nach der Klärung dieser Grundfragen — selbstverständlich im Falle einer bereits vorhandenen Sammlung und eines an sich interessanten Bestandes — soll man zur Einrichtung eines Museums — sei es auch eines Dorfmuseums — übergehen.

Da die Dorfgemeinschaft, wie die Erfahrung bewiesen hat, meist die Gründung eines Museums dem Sammeln von Museumsstücken gleichsetzt, (eine tatsächlich wesentliche, doch nicht ausreichende Aktion), halten wir die Ausarbeitung eines Reglements, die Gründung, Organisation und Funktion von Dorfmuseen betreffend, für unumgänglich und dringend nötig. Dabei beziehen wir uns bloß auf Dorfmuseen mit Volkskundecharakter, die wir ihrer Natur wegen für lebensfähiger halten, und die zur Rettung zahlreicher, im Gegenfalle zum Verschwinden verurteilter Werte beitragen könnten. Das erwähnte Reglement müßte, außer den Hauptaufgaben und etwa der Organisationsform (Museumsammlung, Museumshaus, Dorfmuseum usw.), auch die Pflicht-Voraussetzungen für eine derartige Museumsgründung und deren Arbeitsziele festlegen.

Sollte es gelingen, für die Entfaltung der Dorfmuseen mit Volkskundecharakter den notwendigen organisatorischen Rahmen zu schaffen, könnten diese, wie gezeigt, eine im Gesetz für den Schutz des nationalen Kulturpatrimoniums verankerte, wichtige Rolle übernehmen. Im Zusammenhang mit den schnellen, manchmal geradezu explosiven Wandlungen, die das Programm der Rumänischen Kommunistischen Partei zum Aufbau der vielseitig entwickelten sozialistischen Gesellschaft und dem Voranschreiten Rumäniens zum Kommunismus für die Dörfer unseres Landes beinhaltet, erhalte die Möglichkeit einen Moment der Entwicklung des Dorfes festzuhalten im Rahmen eines Museums-Gehöfts, eines Museums-Hauses oder einer an Ort und Stelle konservierten technischen Anlage mit Museumsfunktion eine große Bedeutung, da es die Gegebenheiten der Zentral- und Kreis-museen überschreitet, alle Lebensaspekte kleinerer Ortschaften mit eigenem Profil zu erfassen.

Andererseits, da es sich gerade um Aspekte handelt, die im Verschwinden begriffen sind, kommt deren Konservierung für die Zukunft eine

va avea, în viitor, o importanță documentară incalculabilă. În acest sens, prin îmbunătățirea muncii muzeelor sătești, prin crearea unei baze organizatorico-administrative și științifice legale, aceste unități, astăzi mai mult improvizate, vor putea avea un rol de bază, înscriindu-se pe linia politicii culturale generale a statului nostru.

BIBLIOGRAFIE

- I. Alibescu, *Cel mai tînăr muzeu sătesc, muzeul din Boița*, in „Tribuna Sibiului”, 28 mai, 1971, pag. 2.
- J. Bucinică, *O prezentare originală în noua fizionomie culturală a satului*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 12, 1970, pag. 51–52.
- V. Bușilă, *Muzeele sătești*, in „Revista muzeelor” nr. 3, 1971, pag. 273–274.
- V. Breslașu, Ioan Dieu, *Pasiune dar și vigoare științifică*, in „Îndrumătorul cultural” nr. 6, 1971, pag. 46–47.
- R. Constantinescu, *Muzeele sătești, inițiative meritorii în așteptarea unui suport organizatoric și științific*, in „Știința” nr. 8310, 1970, pag. 4.
- M. Costăchescu, *Povestea muzeului din Gales-Săliște*, in „Albina” nr. 16 din 23 aprilie, 1970, pag. 4.
- C. Daruță, *Muzeele sătești*, in „Știința”, nr. 8545 din 1975, pag. 4.
- M. Dragotescu, *Realitate sau ficțiune*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 9, septembrie, 1970, pag. 51.
- Expoziție permanentă la Tilișca*, in „Tribuna Sibiului”, 23 februarie, 1971, pag. 2.
- N. Gabici, *Muzeele sătești, atribute și controverse ...*, in „Îndrumătorul cultural” nr. 1, 1971, pag. 50.
- V. Grasu, *Pasiune și acțiune*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 12, 1970, pag. 52.
- C. Irimie, *Două noi muzee sătești in jud. Sibiu*, in „Revista muzeelor”, nr. 6, 1969, pag. 521–522.
- C. Irimie-Bologa, *Sächsisches Volkskunstmuseum*, in „Hermannstädter Zeitung”, 11 iunie, 1971, pag. 7.
- C. Irimie, *Arta populară din zona Avrigului*, in „Tribuna”, 9 septembrie, 1971, pag. 5.
- I. Iltu, *Muzeele sătești, potențial insuficient valorificat în sistemul muncii educative*, in „Știința”, nr. 8992, 1971, pag. 4.
- II. Hoffmann, *Dorfmuseum, Hort der Heimatkunde*, in „Hermannstädter Zeitung”, nr. 133, 17 iulie, 1970, pag. 7.
- H. Hoffmann, *Hirtenwesen und Gewerbefleiss*, in „Hermannstädter Zeitung”, nr. 154, 11. XII. 1970, pag. 6.
- H. Hoffmann, *Zeugnisse der Bauernkultur ...* in „Hermannstädter Zeitung”, nr. 143, 25 septembrie, 1970 p. 6.
- E. Hühns, *Zur Entwicklung der Heimatmuseen in der D.D.R.*, in „Neue Museumskunde”, nr. 4, 1969, pag. 464.
- E. Hühns, *Heimatkunde heute und die Rolle der Heimatmuseen*, in „Neue Museumskunde” nr. 1, 1967, pag. 14.
- II. Klusch, *Das Dorfmuseum als Bildungs- und Kulturstätte*, in „Forschungen zur Volks- und Landeskunde”, V, 15, nr. 1, 1972, pag. 20–30.
- D. Mihăilescu, *Purtătoarele unui mesaj elocvent peste veacuri*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 9, 1970, pag. 49–50.
- *Muzee sătești pe trasee turistice din jud. Sibiu*, (Pliant).
- G. Nistor, *Un muzeu sătesc la Boița*, in „Tribuna Sibiului”, 15 iulie, 1970, pag. 2.
- A. Părvu, *Auf den Spuren der Geschichte*, in „Volk und Kultur”, V, 23, nr. 5 mai, 1971, pag. 20–21.
- N. Petru, *Pe rutele sătești ale festivalului*, in „Tribuna Sibiului” nr. 1095, 31 august, 1971, pag. 1.
- T. Popescu, *Itinerar turistic — muzeistic*, in „Tribuna Sibiului”, 24 septembrie, 1970, pag. 1–3.
- T. Popescu, *La Avrig și Cirișoara*, in „Tribuna Sibiului”, 10 noiembrie, 1968, pag. 2.

kaum abzuschätzende dokumentarische Bedeutung zu. In diesem Sinne könnten diese Dorf Museen, die heute mehr oder weniger improvisierte Einheiten sind, durch Verbesserung ihres Wirkens, aufgrund der Schaffung legaler organisatorisch-administrativer und wissenschaftlicher Grundlagen, eine ausschlaggebende Rolle in Richtung der allgemeinen Kulturpolitik unseres Staates ausüben.

BIBLIOGRAPHIE

- Ion Alibescu — *Cel mai tînăr muzeu sătesc, muzeul din Boița*, in „Tribuna Sibiului”, 28. Mai 1971, S. 2.
- J. Bucinică — *O prezentare originală în noua fizionomie culturală a satului*, in „Îndrumătorul cultural” Nr. 12, 1970, S. 51–52.
- V. Bușilă — *Muzeele sătești* in „Revista muzeelor” Nr. 3, 1971, S. 273–274.
- V. Breslașu, Ioan Dieu — *Pasiune, dar și vigoare științifică*, in „Îndrumătorul cultural” Nr. 6, 1971, S. 46–47.
- R. Constantinescu — *Muzeele sătești, inițiative meritorii, în așteptarea unui suport organizatoric și științific* in „Știința”, Nr. 8310, 1970, S. 4.
- M. Costăchescu — *Povestea muzeului din Gales - Săliște*, in „Albina”, Nr. 16 vom 23. April 1970, S. 4.
- C. Daruță — *Muzeele sătești*, in „Știința” Nr. 8545 von 1975, S. 4.
- M. Dragotescu — *Realitate sau ficțiune*, in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 9, September 1970, S. 51. *Expoziție permanentă la Tilișca*, in „Tribuna Sibiului”, 23. Februar 1971, S. 2.
- N. Gabici — *Muzeele sătești, atribute și controverse...* in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 1, 1971, S. 50.
- V. Grasu — *Pasiune și acțiune*, in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 12, 1970, S. 52.
- C. Irimie — *Două noi muzee sătești in jud. Sibiu*, in „Revista muzeelor” Nr. 6, 1969, S. 521 - 522.
- C. Irimie - Bologa — *Sächsisches Volkskunstmuseum*, in „Hermannstädter Zeitung”, 11. Juni 1971, S. 7.
- C. Irimie — *Arta populară din zona Avrigului*, in „Tribuna”, 9. September 1971, S. 3.
- I. Iltu — *Muzeele sătești, potențial insuficient valorificat în sistemul muncii educative*, in „Știința”, Nr. 8992, 1971, S. 4.
- II. Hoffmann — *Dorfmuseum, Hort der Heimatkunde*, in „Hermannstädter Zeitung”, Nr. 133, vom 17. Juli 1970, S. 7.
- II. Hoffmann — *Hirtenwesen und Gewerbefleiss*, in „Hermannstädter Zeitung”, Nr. 154, 11. Dezember 1970, S. 6.
- I. d. e. m. — *Zeugnisse der Bauernkultur...*, in „Hermannstädter Zeitung”, Nr. 143, 25 September 1970, S. 6.
- E. Hühns — *Zur Entwicklung der Heimatmuseen in der DDR*, in „Neue Museumskunde”, Nr. 4, 1969, S. 464.
- I. d. e. m. — *Heimatkunde heute und die Rolle der Heimatmuseen*, in „Neue Museumskunde”, nr. 1, 1967, S. 14.
- H. Klusch — *Das Dorfmuseum als Bildungs- und Kulturstätte*, in „Forschungen zur Volks- und Landeskunde”, V, 15, Nr. 1, 1972, S. 20–30.
- D. Mihăilescu — *Purtătoarele unui mesaj elocvent peste veacuri*, in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 9, 1970, S. 49–50.
- *Muzee sătești pe trasee turistice din jud. Sibiu*, Fallbogen.
- G. Nistor — *Un muzeu sătesc la Boița*, in „Tribuna Sibiului”, 15. Juli 1970, S. 2.
- A. Părvu — *Auf den Spuren der Geschichte*, in „Volk und Kultur” V, 23, Nr. 5, Mai 1971, S. 20–21.
- N. Petru — *Pe rutele sătești ale festivalului*, in „Tribuna Sibiului”, Nr. 1095, 31. August 1971, S. 1.
- T. Popescu — *Itinerar turistic — muzeistic*, in „Tribuna Sibiului”, 24. September 1970, S. 1–3.
- I. d. e. m. — *La Avrig și Cirișoara*, in „Tribuna Sibiului”, 10. November 1968, S. 2.

J. Raică, V. Georgescu, *Muzeul pastoral din Poiana*, in „Studii și comunicări Acta Musei Regionalis Apulensis” nr. 4, 1961, p. 304–305.

L. Roșu, *O direcție fertilă împlinind o mare răspundere științifică și educativă*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 8, 1971, pag. 51.

— *Repertoriul muzeelor din Republica Socialistă România Județul Sibiu*, in „Revista muzeelor”, nr. 2, 1971, pag. 183–192.

G. Stoica, *Nu colecție de curiozități ci focare de cultură populară*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 3, 1971, pag. 52–53.

I. Vasilescu, *Expoziția muzeală Cisnădioara*, in „Tribuna Sibiului”, 10 septembrie, 1971, nr. 1104, p. 1.

V. Vetișanu, *Sate-muzeu sau muzee sătești?*, in „Îndrumătorul cultural”, nr. 11, 1970, pag. 45–46.

R. Wiener, *Eine erfolgreiche Initiative. Das Dorfmuseum von Gales*, in „Hermannstädter Zeitung”, 30 mai, 1968, pag. 5.

R. Wiener, *Muzeele sătești*, in „Cibinium ’77, festival cultural-artistic”, p. 90–94, 1977.

J. Raică, V. Georgescu — *Muzeul pastoral din Poiana*, in „Studii și comunicări Acta Musei Regionalis Apulensis”, Nr. 4, 1961, S. 304–305.

L. Roșu — *O direcție fertilă împlinind o mare răspundere științifică și educativă*, in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 8, 1971, S. 51.

— *Repertoriul muzeelor din Republica Socialistă România, Județul Sibiu*, in „Revista muzeelor”, Nr. 2, 1971, S. 183–192.

G. Stoica — *Nu colecție de curiozități ci focare de cultură populară*, in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 3, 1971, S. 52–53.

I. Vasilescu — *Expoziția muzeală Cisnădioara*, in „Tribuna Sibiului”, 10. September, 1971, Nr. 1104, S. 1.

V. Vetișanu — *Sate-muzeu sau muzee sătești*, in „Îndrumătorul cultural”, Nr. 11, 1970, S. 45–46.

R. Wiener — *Eine erfolgreiche Initiative. Das Dorfmuseum von Gales*, in „Hermannstädter Zeitung”, 30. Mai 1968, S. 5.

Idem — *Muzeele sătești* in „Cibinium ’77, festival cultural-artistic”, S. 90–94, 1977.